

מתקדמים בעברית: פועל – תחביר – אוצר מילים מאת אסתר דלשד. אקדמון הוצאה לאור, ירושלים. 2017. 350 עמודים. 98 ש"ח

הספר, *מתקדמים בעברית*, פרי עטה של אסתר דלשד, הוא ספר ללימוד ובעיקר לתרגול עברית כשפה שנייה ברמת המתקדמים המדורגת כרמה ד' ביחידה להוראת עברית של האוניברסיטה העברית בירושלים.

הספר כולל שלושה חלקים של תוכנית הלימודים: חלק א – פועל; חלק ב – תחביר; חלק ג – אוצר מילים. כל חלק פותח בהסברים כלליים, קצרים וממוקדים ועיקרו תרגול סגור, המבוסס על ידע שנרכש קודם לכן, ובסוף כל פרק נמצאים פתרונות לתרגילים.

כמו כן, הספר כולל מילון מונחים עברי-אנגלי בפרקי הפועל והתחביר ותרגום לאנגלית של המילים הקשות בתרגול הטקסטואלי.

הספר מדגיש בעיקר את האופנות הכתובה, כלומר את ערוץ התקשורת והאמצעים בהם המוען מעביר מסר בכתב ונמעניו מפענחים אותו באמצעות קריאה.

התפיסה הפדגוגית להוראת שפה שנייה המשתקפת בספר היא התפיסה הדקדוקית-מבנית המעמידה במרכז את ההתבוננות בלשון כמערכת, ומדגישה את הידע התיאורטי, כלומר את הידע על הלשון ואת המודעות הלשונית – הדקדוקית הבסיסית. על פי גישה זו יש ללמד את השפה כקומפלקס של חוקים דקדוקיים ועל פי סדר מובנה, מבלי להדגיש את ההקשרים החברתיים-תרבותיים בחייהם של הלומדים.

מבנה הספר

חלק א - ממוקד במערכת הפועל ומציג את התרגול לפי הגזרות. בכל גזרה מוצגת סקירה של כל הבניינים. לדוגמה, בעמוד 106 מוצגים הסברים לגזרת נל"י/ה אחריהם תרגול לפי בניינים, אחר כך מוצגים תרגילים המשלבים כמה בניינים והמרה מבניין לבניין, מפעיל לסביל, ולבסוף תרגול הגזרה על פני כל הבניינים.

התרגילים והמשפטים המשובצים בהם מדורגים לפי רמת קושי מן הקל אל המורכב. בכל אחד מן הנושאים מודגש התרגול שמטרתו לפתח יכולת להטות את הפועל בסדר קבוע ובאופן אוטומטי.

חלק ב - ממוקד בתחביר ומציג נושאים הקשורים בחלקי המשפט: האוגד, תיאורים, ביטויים מסוגים שונים ומשפטי תנאי בטל. כל נושא פותח בהסברים על אופן השימוש וטבלאות. בפרק זה משובצים התרגילים במשפטים ובטקסטים המתאימים מבחינת הנושאים לשימוש בביטויים הנלמדים. למשל, שימוש בביטוי זמן בתיאור ביוגרפיה של אישיות היסטורית. בסוף חלק זה נמצא תרגיל המבוסס על שגיאות נפוצות בקרב תלמידים, ומטרתו להעלות את רמת המודעות של הלומדים לדיוק הלשוני.

עם זאת, לא מוצעים תרגילים המאפשרים ללומדים להיות מעורבים ופעילים בתהליך הלמידה, ולא תרגילים המזמינים אינטראקציה תקשורתית באירועי שיח אמתיים, אותנטיים ורלוונטיים, שבהם נדרשים הלומדים להשתמש באופן מעשי בידע התחבירי שלמדו.

חלק ג - ממוקד באוצר המילים ומאורגן לפי שדות סמנטיים ומציג תרגול מגוון של השלמת קטעים, זיהוי יחסי נרדפות וניגודיות והבנת ההקשר הטקסטואלי.

בשלושת פרקי הספר יתקשו תלמידים למצוא את ההקשרים האקטואליים והרלוונטיים בין התרגילים המוצעים לבין נושאים שימושיים בחיי היום יום. זאת, משום שאינו מעוגן בגישה התקשורתית היוצאת מתוך שימושי השפה ושמה דגש

בראש ובראשונה על תקשורת והעברת מסרים, תוך מיקוד תשומת הלב של הלומדים למאפיינים תקשורתיים של השפה כחלק בלתי נפרד מן הכשירות הלשונית.

לדעתי, ספר זה יכול להתאים לתלמידים ברמה מתקדמת המעוניינים לשפר את ידיעותיהם בתחום מערכת הצורות, תחביר וסמנטיקה תוך העשרת הידע הכללי על נושאים מגוונים. זאת ועוד, הספר מתאים הן לתרגול בכיתה הן לתרגול עצמי בבית.

Dolly Eliyahu-Levi

Levinsky College of Education